

Aan Provinciale Staten

Datum :
Documentnr. : 2019-003310
Dossiernummer : K12516
Behandeld door : J. Lingbeek / A. Fikenscher
Telefoonnummer : (050) 316 4605 / (050) 316 4932
Bijlage(n) : 1
Onderwerp : TenneT 380kV: stand van zaken procedure en landschaps- en natuurcompensatie

Geachte dames en heren,

Aanleiding

TenneT realiseert in de provincie Groningen een nieuwe hoogspanningsverbinding tussen de Eemshaven en Vierverlaten. De huidige hoogspanningsverbinding van 220 kV voldoet niet meer en moet worden vervangen door een verbinding met een capaciteit van 380 kV. Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken rond de procedure van dit Rijksproject en in het bijzonder de uitvoering van de landschaps- en natuurcompensatie.

Eerdere behandeling in PS

In onze brief van 7 april 2017 bent u geïnformeerd over de besluitvorming van de 380kV hoogspanningsverbinding Eemshaven-Vierverlaten (briefnummer 2017-10.615/14/A.25). Hierin staat beschreven dat wij samen met de betrokken gemeenten (Het Hogeland, Delfzijl, Loppersum, Westerkwartier en Groningen) een akkoord hebben bereikt met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (hierna te noemen: EZK). Wij hadden een voorkeur voor gedeeltelijk ondergrondse aanleg van de verbinding, maar de toenmalige minister heeft gekozen voor bovengrondse aanleg. Uiteindelijk zijn wij tot elkaar gekomen met als uitkomst een bovengrondse verbinding met nadrukkelijk aandacht voor compensatie voor landschap en natuur.

Naar aanleiding van de bespreking van onze brief van 7 april 2017 in uw Statencommissie Ruimte, Natuur en Leefbaarheid op 10 mei 2017 heeft u ons verzocht bij de toen nieuw aangetreden minister van EZK de kansrijkheid van gedeeltelijk ondergrondse aanleg van de 380kV hoogspanningsverbinding nogmaals af te tasten. In onze brief van 19 december 2017 hebben wij u geïnformeerd over de uitkomsten van dit overleg en de verdere procedure (briefnummer 2017-109.319/51/A.30). De nieuwe minister heeft het standpunt van zijn voorganger overgenomen. Voor ons is daarmee bovengrondse aanleg van de hoogspanningsverbinding in combinatie met de overeengekomen landschaps- en natuurcompensatie definitief een politiek gegeven.

Rol en bevoegdheden PS in deze fase

De realisatie van de 380kV hoogspanningsverbinding is een Rijksinpassingsproject, de minister van EZK treedt op als bevoegd gezag. Bestuurlijk is afgesproken dat de provincie binnen gezamenlijk vastgestelde kaders de regie over de opzet en realisatie van de landschaps- en natuurcompensatie op zich neemt. Hiervoor zijn twee overeenkomsten vastgesteld tussen TenneT en de provincie. De formele bevoegdheid om uitvoering te geven aan de landschapscompensatie ligt bij Gedeputeerde Staten. Wij zullen u jaarlijks informeren over de voortgang van deze compensatieopgave.

Vervolg

Op dit moment loopt er een beroepsprocedure bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State tegen het vaststellingsbesluit van het inpassingsplan voor de 380kV. De zitting is gepland op 11 juli 2019. Naar verwachting zal de Raad van State na de zomer uitspraak doen. Voor de natuurcompensatieopgave zijn wij al gestart met een gebiedsproces. Ondertussen bereiden wij ook samen met de betrokken gemeenten en TenneT de uitvoering van de landschapscompensatieopgave voor. Met de daadwerkelijke uitvoering wordt gewacht op het definitieve oordeel van de Raad van State. In de nadere toelichting gaan wij verder in op hoe wij de uitvoering van de landschaps- en natuurcompensatie vormgeven.

Extern betrokkenen

Gedurende de periode van terinzagelegging van zowel het ontwerp inpassingsplan als het besluit tot vaststelling van het inpassingsplan was er gelegenheid voor betrokken partijen om respectievelijk een zienswijze of beroep in te dienen. Ook buiten deze wettelijke procedures is de regio actief betrokken in het proces. Het inpassingsplan en bijbehorend landschapsplan en natuurcompensatieplan zijn tot stand gekomen na intensief overleg met de betrokken gemeente(n) en gebiedsorganisaties. Voor de totstandkoming van het landschapsplan hebben ook bewoners(groepen) een belangrijke rol gespeeld. Voor de verdere uitvoering van de compensatieopgave wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met bewoners(groepen), grondeigenaren/agrariërs, gebiedsorganisaties en betrokken gemeenten.

Nadere toelichting

In 2014 heeft de minister van EZK een VoorKeursAlternatief (VKA) vastgesteld voor de hoogspanningsverbinding 380kV Eemshaven-Vierverlaten. Dit betreft een combinatievariant: de 380 kV wordt gebundeld met het bestaande tracé van de 220 kV. Daarin wordt ook de huidige 110 kV Vierverlaten-Brillerij opgenomen. De masten van zowel de 220 kV als de 110 kV worden afgebroken. In 2015 hebben wij samen met de betrokken gemeenten onze voorkeur uitgesproken voor een variant waarbij er 10 km van het voorkeursalternatief ondergronds wordt aangelegd ter hoogte van het nationaal landschap Middag en het landschappelijk waardevolle Reitdiepgebied.

De minister koos uiteindelijk voor bovengrondse aanleg, met toezegging voor natuurcompensatie en voor maatregelen voor herstel van cultuurhistorische waarden en versterking van structuren in het landschap. Na aanvullend bestuurlijk overleg en contact met de samenwerkende gebiedsorganisaties hebben provincie en gemeenten met EZK en TenneT een akkoord bereikt over de grootte van deze compensatie. In totaal komt € 14,9 miljoen beschikbaar voor landschapsmaatregelen en € 4,7 miljoen voor natuurcompensatie. Van de genoemde € 14,9 miljoen is € 2,5 miljoen provinciale cofinanciering.

Na het aantreden van het nieuwe kabinet in 2017 is op uw verzoek contact gezocht met de nieuwe minister van EZK om de mogelijkheid van gedeeltelijk ondergrondse aanleg van de hoogspanningsverbinding te bespreken. De nieuwe minister heeft echter te kennen gegeven het standpunt van zijn voorganger over te nemen. In het bestuurlijk overleg van 9 november 2017 is dit standpunt bevestigd. Voor ons is daarmee bovengrondse aanleg van de hoogspanningsverbinding in combinatie met de overeengekomen landschaps- en natuurcompensatie definitief een politiek gegeven.

Procedure en proces

Het ontwerp inpassingsplan 380kV Eemshaven-Vierverlaten heeft, tegelijk met de ontwerpbesluiten op de door TenneT aangevraagde vergunningen en ontheffingen, van 23 juni tot en met 3 augustus 2017 ter inzage gelegen. 33 partijen/bewoners hebben een zienswijze ingediend. Op 12 januari 2018 heeft de minister het definitieve inpassingsplan vastgesteld. Het inpassingsplan heeft vervolgens tot en met 23 februari 2018 ter inzage gelegen. Op het vaststellingsbesluit zijn zeven beroepschriften ingediend bij de Afdeling Bestuursrechtzaak van de Raad van State. De zitting is gepland op 11 juli 2019. Naar verwachting zal de Raad van State na de zomer uitspraak doen.

Onderdeel van het ontwerp inpassingsplan was een landschapsplan, waarin op hoofdlijnen mogelijke landschapscompenserende maatregelen worden geschetst. Na de terinzagelegging van het ontwerp inpassingsplan zijn wij samen met TenneT een proces gestart om de maatregelen uit het landschapsplan verder te concretiseren. Daarbij is overlegd met de betrokken gemeenten, bewoners(groepen) en gebiedsorganisaties. De input vanuit de regio en de zienswijzen op het ontwerp inpassingsplan is zoveel mogelijk opgenomen in het definitieve landschapsplan.

Er zijn bewoners(groepen) en gebiedsorganisaties die beroep hebben ingediend, onder andere tegen de bovengrondse aanleg van de hoogspanningsverbinding. Daarom hebben zij aangegeven eerst de procedure bij de Raad van State te willen afwachten, voordat zij in gesprek willen over landschapscompenserende maatregelen. Wij hebben hier begrip voor en respecteren deze keuze. Ondertussen gaan wij, in lijn met de gemaakte afspraken met het Rijk, wel door met de voorbereiding op de uitvoering van zowel de landschaps- als de natuurcompensatie. Met de daadwerkelijke uitvoering wordt gewacht op het definitieve oordeel van de Raad van State.

We werken hierbij zo veel mogelijk samen met de betrokken gemeenten, bewoners(groepen), grondeigenaren en gebiedsorganisaties die hieraan mee willen werken. Wij willen daarbij benadrukken dat ook de partijen die nu nog niet in gesprek willen op elk moment welkom zijn om aan te sluiten bij het proces en dat er de komende jaren volop ruimte is voor landschapscompenserende maatregelen die zij aandragen. Wij zullen hen hiervoor benaderen.

De hoogsspanningsverbinding loopt door een gebied waar ook maatschappelijke opgaven spelen als aardbevingen, krimp, leefbaarheid en de energietransitie in breder verband. De sociale en fysieke leefomgeving in de kernen en het buitengebied staan onder druk. De impact van de nieuwe hoogspanningsverbinding komt hier nog eens bovenop. Het bedrag voor de compenserende maatregelen wordt daarom nadrukkelijk ingezet om iets terug te doen voor de bewoners en hun landschap. Hierbij wordt waar mogelijk samenhang gezocht met de aanpak van genoemde maatschappelijke opgaven.

Uitvoering landschapscompensatie

Na een positieve uitspraak van de Raad van State zal in totaal € 14,9 miljoen beschikbaar komen voor maatregelen voor herstel van cultuurhistorische waarden en versterking van het landschap. Hiervan is € 2,5 miljoen provinciale cofinanciering. In het landschapsplan is op hoofdlijnen richting gegeven aan de landschapscompenserende maatregelen. Samen met gemeenten, bewoners(groepen) en gebiedspartijen hebben wij het landschapsplan uitgewerkt in een programmaplan dat fungeert als een uitvoeringskader. Hierin zijn afspraken gemaakt tussen provincie, gemeenten en TenneT over onder andere verdeling van de gelden, werkwijze, rolverdeling en omgang met dorpen, grondeigenaren en gebiedspartijen.

Op 26 februari 2019 heeft een stuurgroep bestaande uit een gedeputeerde van de provincie Groningen, wethouders van de betrokken gemeenten en een lid van TenneT het programmaplan vastgesteld. Deze stuurgroep zal tijdens de uitvoering toezicht houden op de verdeling van de middelen en de voortgang van de uitvoering. Hiervoor is een projectenlijst in voorbereiding. Dit is een overzicht van landschapscompenserende maatregelen die in aanmerking komen om uitgevoerd te worden. Dat kan gaan om projecten die zo goed als uitvoeringsgereed zijn, maar ook om projecten die nader verkend moeten worden en meer voorbereiding vragen, bijvoorbeeld in verband met de eigendomssituatie. In nader overleg dient voor deze projecten te worden bezien hoeveel de bijdrage vanuit de € 14,9 miljoen zal worden (volledige financiering dan wel cofinanciering). De projectenlijst betreft een levend document; er kunnen gaandeweg projecten worden toegevoegd of afvallen omdat ze niet haalbaar blijken (op basis van nadere prioritering, draagvlak en kosten). Deze lijst zal voor iedereen beschikbaar worden gesteld in de vorm van een digitale projectenkaart.

Binnen vijf jaar na realisatie van de nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding moeten de landschapsmaatregelen zijn gerealiseerd dan wel in uitvoering zijn. Door deze lange looptijd is er veel ruimte voor flexibiliteit in het programma: zolang er nog budget beschikbaar is, kunnen er gaandeweg nieuwe projecten worden opgenomen op de projectenlijst.

TenneT heeft met de provincie Groningen afgesproken dat de provincie de landschapsmaatregelen namens en op kosten van TenneT uitvoert. De formele bevoegdheid voor de uitvoering van de landschapsmaatregelen ligt daarom bij Gedeputeerde Staten van Groningen. Op 12 maart 2019 hebben wij het door de stuurgroep vastgestelde programmaplan formeel bekrachtigd. Over de voortgang van de uitvoering zullen wij u jaarlijks informeren.

Uitvoering natuurcompensatie

De nieuwe hoogspanningsverbinding doorsnijdt verschillende weidevogelgebieden, onder andere in Middag-Humsterland en het Reitdiepgebied. Om negatieve effecten te compenseren komt € 4,7 miljoen beschikbaar voor maatregelen ten behoeve van natuur en weidevogels. Deze compensatieopgave zal grotendeels landen in de Medenertilsterpolder, waar wij een weidevogelkerngebied willen realiseren dat de status van Natuur Netwerk Nederland krijgt.

Het Groninger Landschap heeft in de Medenertilsterpolder al eigendommen en als provincie hebben wij daar ook gronden verworven. Samen met het Groninger Landschap, het agrarische collectief Groningen West en de aangrenzende boeren willen wij een plan ontwikkelen om tot een kwalitatief goede inrichting en beheer van het weidevogelkerngebied te komen met daaromheen een schil van agrarisch natuurbeheer. De natuurcompensatie vanuit TenneT is onderdeel van een groter gebiedsproces waar meerdere compensatieopgaven spelen. Op dit moment zijn wij met de verschillende betrokken partijen in gesprek over het ontwikkelen van genoemd plan. Hiervoor hebben wij een onafhankelijk procesbegeleider ingeschakeld om de verschillende belangen bij elkaar te brengen.

Afsluitend

Wij zien volop kansen om – samen met de gemeenten, gebiedspartijen, bewoners(groepen) en grondeigenaren – de middelen voor voorgenoemde landschaps- en natuurcompensatie aan te wenden en zo een impuls te geven aan het hele gebied tussen de Eemshaven en Vierverlaten. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, locosecretaris.

Bijlagen:

Nr.	Titel	Documentnr.	Soort bijlage
1.	Programmaplan landschapsmaatregelen	2019-017735	Pdf